

УДК 323:341.223:329(567)

<https://doi.org/10.34142/24130060.2019.18.2.01>

ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ В ІРАКУ: ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ ТА ІДЕОЛОГІЧНІ ВІДМІННОСТІ

Ель Сафі Баян Максед Салех

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

В статті розглянуто процес виникнення багатопартійності на тлі вторгнення США і падіння режиму Саддама Хусейна. Порушено проблеми схвального ставлення окремих груп до іноземної окупації та сприйняття руйнації держави в якості звільнення країни. Автор також відзначає відсутність політичного досвіду та ідеології або відхилення від шляху для досягнення особистих амбіцій через лояльність до зовнішніх сил або спроби досягти своїх регіональних інтересів шляхом фрагментації іракського суспільства. Політичні сили, які нараховують більше 330 партій, загнали країну до хаосу протиріч в умовах того, що конституція Іраку забороняє формувати партії на етнічній і релігійній основі.

Ключові слова: Ірак, ідеологічні відмінності, багатопартійність, релігійні партії, етнічні партії, світські партії, партійний плюралізм, де-баасифікація, постсаддамівський період, секуляризм, партія Дава.

ПОЛИТИЧЕСКИЕ ПАРТИИ В ИРАКЕ: ЭТАПЫ СТАНОВЛЕНИЯ И ИДЕОЛОГИЧЕСКИЕ ОТЛИЧИЯ

Эль Сафи Баян Максед Салех

В статье рассмотрен процесс возникновения многопартийности на фоне вторжения США и падения режима Саддама Хусейна. Затронуты проблемы одобрительного отношения отдельных групп в иностранной оккупации и восприятия разрушения государства в качестве освобождения страны. Автор также отмечает отсутствие политического опыта и идеологии или отклонения от пути для достижения личных амбиций через лояльность к внешним сил или попытки достичь своих региональных интересов путем фрагментации иракского общества. Политические силы, насчитывающие более 330 партий, загнали страну в хаос противоречий в условиях того, что конституция Ирака запрещает формировать партии на этнической и религиозной основе.

Ключевые слова: Ирак, идеологические различия, многопартийность, религиозные партии, этнические партии, светские партии, партийный плюрализм, де-баасификация, постсаддамовский период, секуляризм, партия Дава.

POLITICAL PARTIES IN IRAQ: STAGES OF FORMATION AND IDEOLOGICAL DIFFERENCES

Bayan Al Safi

This article considers the emergence of a multi-party system after the US invasion and the fall of the Saddam Hussein regime. The relevance of the topic is determined by the fact that after the collapse of the Iraqi government, as the plans and goals of the United States in Iraq were, the old religious and ethnic parties were recreated with other values and methods that differ from the essence and ideology on which they were initially based. The emergence of hundreds of formations calling themselves political parties was a natural consequence of the absolute absence of any form of power and the domination of absolute chaos. The author addresses the problems of welcoming foreign occupation and considering the fall of the state as the liberation of the country. The author also notes the lack of political experience and ideology or deviation from the way for achieving personal ambitions through loyalty to external forces or attempts to achieve regional interests by fragmenting the Iraqi society. The list of political parties and forces includes more than 330 parties, which plunged the country into chaos of contradictions, even though the Iraqi Constitution prohibits the formation of parties on an ethnic and religious basis.

It is alleged that the political parties involved in the political process in Iraq were largely formed overseas by diverse people, united by two important factors: their hatred and hostility to Saddam Hussein and their desire to gain power and wealth. As this hatred proved to be stronger than any principles and nationalist ideologies, it was easy for foreign parties to engage them to help achieve the goals of two opposing forces: the United States and Iran.

In fact, the multi-party approach also satisfied many parties as it ensured their survival and the achievement of political principles based on sectarianism and racism.

Keywords: *political parties, Iraq, ideological differences, multi-party system, religious parties, ethnic parties, secular parties, party pluralism, de-Baathification, post-Saddam period, secularism, Dawa party.*

Постановка проблеми. Актуальність проблеми полягає в тому, що після падіння влади Іраку, в чому і полягали плани і цілі Сполучених Штатів в Іраку, старі релігійні та етнічні партії відтворилися з іншими цінностями і методами, які відрізняються від сутності та ідеології, на яких вони були засновані. Виникнення сотень формувань, які називають себе політичними партіями, стало природним наслідком абсолютної відсутності будь-якої форми влади та панування абсолютного хаосу.

Аналіз актуальних досліджень. Наукові розвідки з заявленої проблеми представлені, в основному, арабськими дослідниками, серед яких: Алаа Юсеф, Алла Алламі, Аксам Сайфаддін, Казем Хабіб, Хабіб Мохаммед Карім, Реза Шах-Каземі, Нахед Хассан Джабер та інші.

Метою дослідження є виявлення витоків та етапів формування іракських партій, вивчення їхньої ідеології та мінливості.

Багатопартійність означає наявність кількох партій майже рівної сили, кожна з яких представляє певну політику з конкретного питання і відповідно до чіткої ідеології. Більш того, ці партії повинні мати відчутні відмінності за своїм впливом на тенденції громадської думки і політичного життя. Основу «партійного плюралізму» становить загальнополітичний плюралізм.

Партійний плюралізм існує тільки там, де є умови для політичного різноманіття, тобто соціальні сили і різні соціальні інтереси, які мають різні погляди і борються за владу.

Соціальна структура іракського суспільства складається з двох мусульманських течій – сунізму і шиїзму. В Іраку сунізм, який поділяється на чотири ідеологічні напрямки, сповідують представники різних національностей, включаючи арабів, курдів і туркменів.

До шиїтів так само відносяться мусульмани різних національностей, але у шиїтів представником вищої влади повинен бути виключно виходець з роду Алі (Алла Алламі, 2012). Алі ібн Абу Таліб, видатний політичний і громадський діяч; двоюрідний брат, зять пророка Мухаммеда; перший імам у вченні шиїтів (Dr. Reza Shah-Kazemi, 2006). На додаток до цього сектантського дуалізму існують християнські релігійні секти, які розділені на дві національних меншини – халдеїв і ассирійців.

Крім того, існують також невеликі громади древніх і екзистенційно автентичних меншин, таких як сабейські мандеї, езиди і шабаки. Змішані групи населення живуть в якісно суперечливому стані багатовікового злиття, нової активної егоцентричної дивергенції і затвердження оригінальних ідентичностей в напрямку незалежного створення. (Алла Алламі, 2018).

Виходячи з вищесказаного, в принципі, в Іраку наявні всі підстави для «партійного плюралізму». Багатопартійної підхід став можливим в Іраку тільки після американської окупації Іраку в 2003 році.

Напрямки іракських партій варіювалися між незалежними, етнічними та релігійно-військовими тенденціями. Незалежні орієнтації в основному представлені Комуністичною партією Іраку, Партією Іракського демократичного союзу і Партією національного конгресу Іраку.

Етнічні орієнтації представлені в основному Демократичною партією Курдистану, Партією асирійського демократичного руху, Іракським туркменським фронтом і Патріотичним союзом Курдистану.

До партій світської військової орієнтації відносяться Іракська національна коаліція, Партія національного руху Іраку і Партія військового альянсу (Arabi21, 2017).

Партії з сектантськими тенденціями є найефективнішими в Іраку. Дослідник Аксам Сайфаддін підкреслив участь релігійних партій в зв'язку з діями військових ополченців в регіоні: «Число політичних партій, блоків і політичних рухів в Іраку збільшилася приблизно до 330 політичних утворень. Переважна більшість цих партій носять релігійний характер, а 30 відсотків мають збройні підрозділи, пов'язані із потужними формуваннями ополченців, і є частиною військової обстановки і безпеки в Іраку. Релігійні партії в Іраку становлять понад 80 відсотків, і щоб залишатися найбільшими партіями, використовували метод розподілу прихильників між блоками і невеликими партіями з новими іменами, які намагаються перемогти на наступних виборах, а потім об'єднуються в коаліцію в єдину партію, здатну брати участь або контролювати владу» (Аксам Сайфаддін, 2017).

Світські партії продовжують скорочуватися, їхня ідеологія не набула поширення. До них відносяться Національна коаліція, Комуністична партія Іраку, Демократичний мітинг і кілька невеликих партій, які підтримують всього 10 відсотків виборців. Націоналістичні партії, будь то арабські, курдські або туркменські, залишаються слабкими – підтримка населення складає лише 8 відсотків (Аксам Сайфаддін, 2017).

Політичні партії, які беруть участь в політичному процесі в Іраку, в основному були сформовані за кордоном з різнорідних людей, об'єднаних

двома важливими факторами: їхньою ненавистю і ворожістю до Саддаму Хусейну та бажанням добитися влади і багатства. Оскільки ця ненависть виявилася сильнішою за будь-які принципи і націоналістичні ідеології, іноземні сторони легко залучили їх для допомоги в досягненні цілей двох протиборчих сил: США і Ірану.

Багатопартійний підхід задовольняв також багато партій, оскільки забезпечував їх виживання і досягнення політичних принципів, заснованих на сектантстві й расизмі.

У зв'язку з відсутністю політичних мислителів в сучасному Іраку, більшість нинішніх іракських партій не мають серйозних політичних поглядів або ідеології. У них відсутня головна мета – організація суспільства, а також шляхи досягнення цієї мети. Вони відображають хаос і негативну партійну картину в країні, на відміну від часу, коли Арабська соціалістична партія БААС була єдиною партією, яка керувала Іраком з 1963 року.

БААС, що залишалася найважливішим політичним гравцем в Іраку до вторгнення США в країну і падіння режиму Саддама, була повалена з прийняттям так званого «Закону про дебаасифікацію» («Закон про відповідальність і правосуддя») за дорученням Голови американської цивільної адміністрації Іраку Пола Бремера в 2003 році (Aljazeera, 2019).

Відповідно до закону, будь-яка особа, яку підозрюють у членстві в БААС, не мала права займати посади в державних установах. Закон стосувався сотень тисяч іракців, а кілька партійних лідерів перебували під судом, були арештовані або страчені (Aljazeera, 2019).

Арабська соціалістична партія БААС заснована на ідеології світськості, арабізму і поваги до інших релігій. Ідеологію БААС сформулювали інтелектуали-мислителі, такі як Мішель Афлак, Шиблі аль-Іссімі, Еліас Фара і Закі Арсузі. Баасське суспільство, відповідно до теорії Закі Арсуз, прагне до освіти і відродження арабської культури, цінностей і суспільства. Вона підтримує створення єдиної партії і відкидає політичний плюралізм. Партія БААС теоретично використовує невизначений час для розвитку освіченого

арабського суспільства. Вона заснована на арабських баасистських націоналістичних і соціалістичних принципах, а також на соціальному прогресі (Інформаційне Агентство Аграса, 2011).

Партія БААС передбачала вирішення багатьох фундаментальних проблем, що хвилюють пересічного громадянина, обговорювала питання релігії, необхідне в будь-якому суспільстві, партійні мислителі написали брошуру під назвою «Наш погляд на релігію». «Партія БААС виступає проти тенденцій, які використовують релігію як засіб досягнення особистих інтересів, перешкоду для розвитку та інструмент для поширення ненависті і дискримінації» (Інформаційне Агентство Аграса, 2011).

Вона також передбачала рішення курдського питання через концепцію автономії в 1970 році. Те ж саме можна сказати і про християн в Іраку та різні їхні громади, для яких був прийнятий закон про надання культурних прав носіям асирійської мови в 1972 році (Іракські закони і законодавство, 2011).

Інші фундаментальні питання стосуються ролі жінок, робітників, селян і студентів в суспільстві. Падіння іракського режиму БААС призвело до розширення міжконфесійного поділу між громадами сунітів і шіїтів. Шіїтські ісламістські партії стали основними політичними діячами в Іраку після вторгнення США і падіння Саддама Хусейна в 2003 році.

Вони зіграли ключову роль у формуванні конституційних і політичних процесів і внутрішньої динаміки іракської політики. Найстаріша з цих партій – партія Дава, яка прийняла підхід Виляят аль-Факіх, більшість лідерів якої повернулися в 2003 році після декількох років, проведених у вигнанні, де вони прагнули завоювати союзників серед не ісламістських угруповань, особливо після поразки повстання проти іракського режиму в 1991 році.

Вони розвивали відносини з курдськими націоналістами, сунітськими ісламістами та навіть лібералами. На конференції іракської опозиції в Лондоні в 2002 році ці групи погодилися з тим, що постсаддамівський період в Іраку повинен бути демократичним і плюралістичним. З 2005 до 2018 року

три лідера партії – Ібрагім аль-Джафарі, Нурі аль-Малікі та Хайдер аль-Абаді – займали пост прем'єр-міністра. По мірі того, як Дава переходила з опозиції до влади, її прихильність створенню ісламської держави ослабла, а пріоритети все більше визначалися проблемами управління, які вимагають рішення, і дотримання політики зовнішньої підтримки (Harith Hasan, 2019).

Перше ядро Ісламської партії Дава було засновано в 1957 році у формі органу з восьми чоловік. Ключову роль в керівному комітеті партії, який був сформований для створення інтелектуального балансу з комунізмом, світськістю, арабським націоналізмом та іншими матеріалістичними ідеями, грав Мухаммед Бакір ас-Садр.

У 1970-х роках він почав збройну кампанію проти правлячої партії БААС, що призвело до великої кількості невинних жертв. Коли ісламська революція в Ірані увінчалася успіхом, і до влади прийшов Рухолла Хомейні, партія Дава встановила відносини з лідерами ісламської революції, але у них був протиріччя тільки з одного питання: партія Дава вважала, що влада повинна бути в руках нації (Умма). У 2005 році Дава і Вища ісламська рада Іраку сформували Об'єднаний іракський альянс разом з курдськими партіями, розробили основи політичної системи, головним чином на представленні етнічних і релігійних громад в рамках плюралістичного федеративного устрою (Aljazeera, 2014).

Фундаменталістська ідеологія партії Дава була перетворена з появою етнічного сектантства як домінуючої основи для політичного представництва і мобілізації. Це змусило партію Дава зосередитися на питаннях ідентичності, а не на ідеології, а також на виборчих вимогах, що спонукало партію шукати ширшу підтримку виборців шляхом використання політичного патронажу. Майже всі партії більше цікавилися розподілом нафтових доходів і видобуванням, а не конкуренцією між ідеологіями і політичними платформами. Однак засновники партії Дава прагнули налагодити партнерські відносини з шіїтським духовенством в Наджафі, центрі шіїтської релігійної освіти, щоб заручитися більшою підтримкою. Це

проявилось у вирішальній ролі аятолли Мухаммеда Бакіра ас-Садра, шіїтського священнослужителя, який став покровителем і ключовим ідеологом партії Дава. У своїх працях Садр намагався представити іслам як альтернативу лібералізму і комунізму, стверджуючи при цьому роль шіїтського духовенства в політичному керівництві (Harith Hasan, 2019).

На протилежному боці ісламських партій прагнули до влади сунітські політичні партії, найбільшої з них є Ісламська партія Іраку, член політичної коаліції «Іракський фронт згоди», перша сунітська ісламістська партія в Іраку, що є продовженням «Братів-мусульман». Ісламська партія Іраку була створена в 1960 році. Абдул Карім Касім заморозив діяльність партії, і більшість лідерів партії покинули Ірак. Партія була відроджена в Лондоні в 1991 році, а потім повернулася до громадської діяльності після падіння режиму Саддама. Ідеологічні коріння партії сходять до 1945 року, до ранніх засновників «Братів-мусульман» в Іраку: шейха Амджад аль-Захаві і Мухаммеда Махмуда ас-Савафа. Ідеологія партії набуває помірну ісламську спрямованість. Партія вважає іслам ідеологією і культурною самобутністю нації і основою, на якій повинна будуватися система держави і суспільства (Aljazeera, 2014).

Партія вважала себе представником сунітів в новому іракському уряді, зіграла значну роль в переговорах про звільнення багатьох ув'язнених з Ахл-ес-Сунни і західних районів Іраку.

Сунітам не вдалося зібратися в єдиний фронт і утворити сильну вісь. Вони були розділені між учасниками і противниками політичного процесу, і частина з них встала на сторону ісламського опору з Аль-Каїдою і потім ІГІЛ, від якого всі інші відмовилися. В рамках участі в політичному процесі були сформовані три осі: вісь Усами Нуджаїфі, вісь Карабіла і Національний список. Саме нездатність сунітських сил сформувати єдиний фронт призвела до того, що ці сили встали на сторону шіїтських блоків Альбіна в Аль Іслах, і щоб виправдати свою перевагу, вони натякали на своє неприйняття сектантської поляризації і сектантських блоків. Видатні сунітські кандидати,

такі як Усама аль-Нуджаїфі, Тарік аль-Хашемі, Іяд Аллаві, Рафі аль-Іссаві і Салех аль-Мутлак зазнали поразки на виборах 2018 року, поступившись місцем невеликим місцевим блокам, таким як Халбуссі, Карбулі, Ханджар і Абу Мазен, які забезпечили участь сунітів в політичному процесі. У Альянса Карабіла є стратегія, яка була прийнята представниками капіталу і засобами масової інформації з метою досягнення більшого політичного впливу. Ця стратегія досі мала успіх. Вона здійснює кроки зі створення організації, яка приймає на себе стримування і підтримку місцевих елементів і привертає до себе більше молодих людей. Поки зарано говорити про те, наскільки успішною вона може бути (Arabi21, 2017).

Іракський народ в сунітських і шиїтських районах має явну огиду до всіх політичних партій, партії більше не можуть залучати молодь. Народ пред'явив всім іракським партіям звинувачення в корупції, у втраті принципів в їхній діяльності, надзвичайній нестабільності позицій і зміні союзників за інтересами, сповідування політичного прагматизму на межі опортунізму.

Іракські націоналістичні партії також беруть участь в політичному процесі. Установча конференція Демократичної партії Курдистану (ДПК) була проведена 16 серпня 1946 таємно в Багдаді. Партія представляє три різні течії: племінна течія на чолі з засновником і лідером партії муллою Мустафою Барзані, марксистська ліва течія і течія національної інтелігенції. Ідеї партії спочатку були марксистсько-ленінськими, але після подій 1991 року вона прийняла демократичний напрям.

Партія висловила свої ліберальні ідеї і підтримку приватного сектора на своєму одинадцятому конгресі в 1993 році (Хабіб Мохаммед Карім, 1998).

ПСК (Патріотичний союз Курдистану) під керівництвом Джалала Талабані також входить до числа іракських партій, які мають вплив на політичний процес. Партія була заснована після поразки курдської революції в 1975 році, після виходу Джалала Талабані і деяких його товаришів із партії Мустафи Барзані з 1964 року, з причини їх переконаності в тому, що для

Курдистану більше підходить китайський досвід, ніж радянський (Nahed Hassan Jaber, 2005).

Партія вірить у зміни нинішнього етапу і принципи демократії. Обидві партії мають підтримку виборців, а також США, завдяки чому в Курдистані, відміну від інших районів Іраку, вдалося домогтися стабільності в сфері безпеки. Активна участь у поваленні Саддама проклала шлях курдам до участі в управлінні та створенні спеціального парламенту Курдистану (Політичні партії в Іраку, 2014). На додаток до цих двох партій є кілька курдських партій. Партизанська ідеологія курдів, заснована на курдському націоналізмі, не несе в собі сенсу всеосяжної любові до Іраку, що перешкоджає створенню єдиного, вільного, багатонаціонального і багатоконфесійного Іраку.

Світські партії в Іраку намагаються зайняти місце в політичному процесі, користуючись тим, що ісламські партії не можуть управляти державними справами, надавати послуги і підтримувати суверенітет країни. Світську тенденцію очолюють рух «Аль-Вефак» на чолі з Іядом Аллаві, Іракський фронт на чолі з Салехом Аль-Мутлаком, партія «Умма», очолювана Міталом Аль-Алусі, і Південно-визвольний рух, очолюваний Авадом Аль-Абданом, на додаток до інших формувань і партій. Ліберальні і світські партії не мають суттєвої підтримки населення в переважно шіїтських районах, на відміну від районів, де переважають суніти, куди відступають ісламістські партії, а ліберальні і світські партії та рухи розвиваються (Алаа Юсеф, 2019).

В Іраку багато маленьких партій є дублікатами основних партій і не відіграють важливої ролі.

Висновки та перспективи подальших досліджень. В цілому, іракські партії з чіткими національними і релігійними поглядами суперечать іракській конституції. Іракський письменник і політолог Казем Хабіб в своїй статті «Чи є протиріччя в законі про нові партії?» (Казем Хабіб, 2015) уважно розглянув два пункти, що містяться в Статті 5 нового Закону про партії 2015

року, який був прийнятий парламентом Іраку 27 серпня 2015 року. У пункті 1 Статті 5 підтверджується розумний і сучасний принцип громадянства членів будь-якої іракської політичної партії або організації. Цей пункт чітко визначає, що будь-яка партія, утворена в Іраку, повинна ґрунтуватися на принципі іракського громадянства, а не на релігійній приналежності. Цей принцип фактично забороняє створення політичних партій або організацій на основі будь-якої релігії або секти. Однак нинішні іракські партії були сформовані на основі політичного сектантства, релігійної чи національної приналежності, що суперечить Конституції Іраку.

Слід винести урок із складного досвіду Іраку після поразки партії БААС, де принципи іракських політичних сторін і прийняття сектантських квот в трьох органах влади суперечили змісту Конституції, що призвело Ірак до складної ситуації, в якій він знаходиться зараз.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аксам Сайфаддін, 2017. *Народження п'яти нових партій в Іраку: клонування без проєктів*. [online]. Доступно: <https://www.alaraby.co.uk/politics/2017/5/145> [Дата звернення 11 Лютий 2019]
2. Алаа Юсеф, 2009. *Світські партії на виборах в Іраку*. [online] Доступно: <https://www.aljazeera.net/news/reportsandinterviews/2009/12/11/> [Дата звернення 11 Лютий 2019]
3. Алла Аллами, 2018. *Іракські партії на політичній сцені*. [online] Доступно: <https://www.aljazeera.net/specialfiles/pages/a50f3dc1-0b53-4b60-abe5-895b5c29367a> [Дата звернення 14 Лютий 2019]
4. Алла Аллами, 2012. *Закон про іракські партії узаконює квоти і політичне сектантство*. [online] Доступно: <http://www.albadeeliraq.com/ar/node/953> [Дата звернення]
5. Інформаційне Агентство Аграса, 2011. *Ідеологія соціалістичної партії Баас*. [online] Доступно: <http://www.gerasanews.com/print/105387> [Дата звернення 14 Лютий 2019]
6. Іракські закони і законодавство, 2011. *Тексти іракських законів і законодавчих актів з 1960 по 2011 роки, опубліковані в офіційних іракських фактах, закон про ассирійську мову*. [online] Доступно: <http://doraraliraq.net/iraqilaws/law/5611.html> [Дата звернення 11 Лютий 2019]
7. Казем Хабіб, 2015. *Чи є протиріччя в законі про нові партії?* [online] Доступно: <http://ensania.org/كازم-حبيب-هل-من-تناقضات-في-قانون-الأحزاب> [Дата звернення 11 Лютий 2019]
8. Політичні партії в Іраку, 2014. [online] Доступно: <file:///:/العراق%20احزاب.pdf> [Дата звернення 20 Лютий 2019]

9. Хабіб Мохаммед Карім. 1998. *Історія Демократичної партії Курдистану*. Пак Самміт Пресс.
10. Aljazeera, 2014. *Іракська Ісламська Партія*. [online] Доступно: <https://www.aljazeera.net/encyclopedia/movementsandparties/2014/2/9/> [Дата звернення 20 Лютий 2019]
11. Aljazeera, 2019. *Що залишилося від партії Баас у нинішніх арабів*. [online]. Доступно: <https://www.aljazeera.net/news/politics/2019/4/7/> [Дата звернення 14 Лютий 2019]
12. Arabi21, 2017. *Іракські партії. Читання стратегій: сунітські блоки*. [online] Доступно: <https://arabi21.com/story/1159162> [Дата звернення 20 Лютий 2019]
13. Dr. Reza Shah-Kazemi, 2006. *Ali ibn Abi Talib*. [online] Available at: <https://iis.ac.uk/academic-article/ali-ibn-abi-talib> [Accessed 11 February 2019]
14. Harith Hasan. 2019. *From Radical to Rentier Islamism: The Case of Iraq's Dawa Party*. [online] Available at: <https://carnegie-mec.org/2019/03/16/from-radical-to-rentier-islamism-case-of-iraq-s-dawa-party-pub-78887> [Accessed 16 March 2019]
15. Nahed Hassan Jaber, 2005. *Концепція влади в сучасних курдських політичних партіях*. Baghdad University

Інформація про автора

Ель Сафі Баян Максед Салех – аспірантка кафедри політології, соціології і культурології Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди; e-mail: bayanalsafi@gmail.com; ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9440-0838>.

Стаття надійшла до редакції: 19.03.2019 р. Прийнята до друку: 28.03.2019 р.